

**Naturvernforbundet
i Troms**
Romssa Luondugáhttenlihttu

Tromsø, 22.08.2022

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 OSLO

E-post: postmottak@oed.dep.no

Høringsuttalelse vedr. Europakommisjonens forslag til endringer i fornybardirektivet – ref. 22/1168

Olje- og energidepartementet har den 9.6.2022 fremlagt Europakommisjonens forslag til endring av Europaparlamentets- og rådsdirektiv 2018/2001/EU av 11.8.2018 for å fremme bruken av fornybar energi (omarbeiding), forslag til endring av Europaparlamentets- og rådsdirektiv 2012/27/EU av 25.10.2012 om energieffektivisering og forslag til endring av Europaparlamentets- og rådsdirektiv 2010/31/EU av 19.5.2010 om bygningers energiytelse. Det står opplyst i høringen til Olje- og energidepartementet at samtlige regelverk fremdeles ikke er ferdigbehandlet og i EØS-prosess i Norge.

Naturvernforbundet i Troms ønsker å komme med en høringsuttalelse til forslag til endringer i fornybardirektivet. På bakgrunn av kapasitetshensyn og da fornybardirektivet slik vi ser det, vil ha de mest vidtrekkende konsekvensene for vår region, kommer vi kun med en høringsuttalelse til endringene i direktiv 2018/2001/EU av 11.8.2018.

Støtte til Naturvernforbundet i Nordlands høringsuttalelse

Vi viser til Naturvernforbundet i Nordlands høringsuttalelse av 19.7.2022, og er i det grunnleggende enig i de betraktninger som fremkommer der.

For det første er vi enig i at forslagene til endringer i fornybardirektivet er vidtrekkende og vil få store konsekvenser for prosessene rundt etablering av fornybar energi i Norge, og av den grunn er det uakseptabelt at EU-direktivet blir sendt på høring i sommermånedene med 10 ukers høringsfrist til den 22.8.2022. Den opprinnelige høringsfristen var satt til 8.8.2022. Noe som gjør det hele ytterligere kritikkverdig. Videre stilles det spørsmål ved hvorfor forslagene til endringer i EU-direktivet ikke er blitt oversatt til norsk før de ble sendt på høring. Dette er også kritikkverdig, da det vanligvis er en praksis for dette i Olje- og energidepartementet. Det stilles spørsmål ved hvorfor det ikke er gjort denne gangen, i og med at det videre legges opp til endringer som vil få store konsekvenser for forvaltningsprosessen for fornybarenergi i Norge.

Videre er vi enig i Nordlands uttalelse om at EUs forslag til fornybardirektivet vil medføre en ytterligere svekkelse i kravene til konsekvensutredning, som allerede i dag ikke er tilfredsstillende når det kommer til konsesjoner på fornybarhetsområdet. Dette vil høyst sannsynlig være med på å skjerpe motsetningene mellom myndighet og befolkning.

Vi er også enig i at den energipolitiske agendaen i EU-kommisjonens forslag til fornybardirektivet ikke er aktuell i Norge, da vi med enkle grep, uten å måtte gjøre ytterligere inngripen i sårbare naturområder, kan nå målet om at 45 % av den samlede energien i Norge innen 2030 skal komme fra fornybar energi.

Naturvernforbundet i Troms vil her tilføre at subsidiaritetsprinsippet er et rådende prinsipp i EU- og EØS-retten. I endringsforslaget til fornybarhetsdirektivet står det nedfelt vedrørende subsidiaritetsprinsippet:

A European approach allows all Member States to fully harness their potentials for the cost-efficient deployment of renewable energy needed to achieve the Union climate and energy targets, making sure that renewable energy generation capacity is smoothly deployed in all Member States.

The Union`s energy and climate targets for 2030 are collective targets. In this regard, coordinated Union policies have a better change of transforming the Union to a climate neutral continent by 2050.

Dette er også direkte nedfelt i endringsforslaget til fornybardirektivet i artikkel 3 paragraf 1 som sier:

Member States shall collectively ensure that the share of energy from renewable sources in the Union`s gross final consumption of energy in 2030 is at least 45 %.

Slik vi tolker dette vil det bety at direktivet legger opp til at selv om Norge i realiteten er innenfor målet om 45 % fornybar energi, må vi allikevel legge til rette for arealer som kan benyttes til fornybar energi for at EU som en helhet skal nå målet. Vi kan heller ikke se at det er noen begrensning i forslaget på hvor mye areal Norge må bidra med til fornybar energi, utenom sin egen forsyning. Dette er meget bekymringsverdig, og kan ikke være akseptabelt for Norge.

Naturvernforbundet i Troms vil videre komme med noen ytterlige betraktninger utover Nordlands høringsuttalelse, vedrørende endringenes betydning for naturvernet og fare for folkerettsbrudd i de samiske rettighetsområder.

En betydelig svekkelse av naturvernet og fare for folkerettsbrudd i de samiske rettighetsområder – Fosen-dommen

Det er ikke tvil om at endringene i fornybarhetsdirektivet vil medføre en betydelig svekkelse for naturvernet i Norge.

Det er nedfelt i endringene til fornybardirektivet artikkel 15 b) at innen ett år etter at endringene er trådt i kraft skal Norge identifisere land- og sjøområder som skal benyttes til fornybar energi slik at EU samlet kan nå målene nedfelt i artikkel 3 paragraf, om at energiforsyningen i EU- og EØS innen 2030 skal bestå av minst 45 % fornybar energi. Videre legger de øvrige artikler til rette for en ytterligere hastesbehandling av konsesjoner innenfor de områder som faller inn under artikkel 15 b), innenfor de såkalte «go-to areas». I disse områdene skal

kraftutbyggingskonsesjoner kunne gis uten prosjektspesifikke konsekvensutredninger og som hastebehandlinger med saksbehandlingstid kortet ned til ett til to år.

Dette legger etter vårt syn til rette for en hastebehandling, med stor risiko for en betydelig svekkelse av naturvernet, herunder både områdevern og artsvern. Vi kan ikke se at fornybardirektivet i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til områdevern og artsvern. Tvert imot tyder det på at naturmangfoldet må vike av hensyn til EUs behov for fornybar energi. Naturvernforbundet i Troms har forståelse for EUs behov for energi etter Ukraina-krigen og at Europa ønsker å løsrive seg fra avhengigheten av energiekspport fra Russland. Dette kan imidlertid ikke bety at vi skal godta store inngripende i våre felles naturområder, for å forsyne Europa med energi. Naturvernforbundet i Troms ser med bekymring på at heller ikke betydningen av intakte naturområder i nord er avklart i lys av behovet for å ivareta slike arealer midt i en pågående naturkrise. Naturen blir ytterligere nedbygd for hvert år og antallet natur- og dyrearter på rødlisten for kritisk truede arter er økende for hvert år. Vi er av den oppfatning at hastebehandling av «go-to-areas» for fornybar energi, med dens konsekvens for naturområdene i nord, ikke kan anses som forsvarlig naturforvaltning.

Endringene i fornybardirektivet vil tilsi at vi gir fra oss enda mer av kontrollen over Norges energimarked til Europa, og vil slik vi ser det forsterke problemene vi ser i dag med strømkrise og ikke minst arealkonflikter.

Når det gjelder faren for arealkonflikter, er vi av den oppfatning at endringene i fornybardirektivet ikke tar inn over seg Norges folkerettslige forpliktelser i de samiske rettighetsområdene. Det er bare å se hen til Fosen-dommen, som Olje- og energidepartementet bør være godt kjent med.¹ Fosen-saken har sin bakgrunn i at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i juni 2010 vedtok å gi konsesjon til fire vindkraftverk på Fosen-halvøya i Trøndelag fylke, blant annet Roan og Storheia vindpark. Vedtakene fra 2010 ble påklaget av blant annet Nord-Fosen siida, som klaget over vedtaket om å bygge Roan-kraftverket og Sør-Fosen sijte. Olje- og energidepartementet forkastet klagen i 2013.

I dom av 11. oktober 2021 kom Høyesterett i storkammer til at Norge hadde krenket landets folkerettslige forpliktelser overfor samene. Krenkelsen besto i at NVE og Olje- og energidepartementet hadde gitt konsesjon til bygging av vindkraftverkene Roan og Storheia på beiteene til to reindriftssiidaer på Fosen i Trøndelag. Byggingen av de to kraftverkene, som til sammen er Norges største, ble funnet å være i strid med siidaenes rettigheter etter FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 27. SP artikkel 27 gis forrang fremfor norsk rett ved motstrid og adgangen til å ekspropriere reindrifftsrett påvirkes av Norges folkerettslige forpliktelser.

Vi er enig med Øyvind Ravna, professor i rettsvitenskap ved UiT Norges arktiske universitet som mener at «Ved å forkaste klagen på vedtakene om konsesjon og ekspropriasjon i 2013 for de to nevnte kraftverkene, tok Olje- og energidepartementet og dets politiske ledelse en kalkulert risiko.»²

¹ <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/avgjorelser/2021/oktober-2021/hr-2021-1975-s.pdf>

² <https://juridika.no/innsikt/sameretten-etter-fosen-dommen>

I ettertid av dommen har Olje- og energidepartementet uttalt i en pressemelding datert 27.10.2021:

Folkeretten er et statlig ansvar. Regjeringen skal sikre at statens folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk, ivaretas på Fosen. Dette er det ubestridte utgangspunktet for videre oppfølging av Fosen-saken.³

Fosen-saken har ikke fått sin løsning. Olje- og energidepartementet har i et brev til Sametinget den 25.6.2022 vist til at de har satt i gang konsekvensutredninger i Fosen, men det er ikke fastsatt noen dato for når disse utredningene skal være klare. Sametinget og reindriften fortviler, og frykter at dette kan ta flere år. Samtidig som vindturbinene i Fosen går for fullt, og de samiske reindriftsrettighetene i området brytes for hver dag som går.⁴

Hvis Olje- og energidepartementet nå går inn for å ratifisere endringene i fornybardirektivet før statens folkerettslige forpliktelser overfor Samene er avklart fra deres side, vil det være direkte uansvarlig og et tydelig signal fra myndighetene om at de ikke har til hensikt å oppfylle de folkerettslige forpliktelsene overfor samene som urfolk.

Vi ber med dette om at endringene i fornybardirektivet ikke ratifiseres.

Med vennlig hilsen

Naturvernforbundet i Troms
v/ fylkesstyret

³ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statens-folkerettslige-forpliktelser-overfor-reindriften-skal-sikres/id2880689/>

⁴ <https://klassekampen.no/utgave/2022-07-22/vil-ha-bade-vind-og-rein>